

**WOJEWÓDZKI KONKURS PRZEDMIOTOWY
DLA UCZNIÓW DOTYCHCZASOWYCH GIMNAZJÓW
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2017/2018**

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Informacje dla ucznia

1. Na stronie tytułowej arkusza w wyznaczonym miejscu wpisz swój kod ustalony przez komisję.
2. Sprawdź, czy arkusz konkursowy zawiera 10 stron (zadania 1-25).
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem. Nie używaj korektora. Możesz korzystać z linijki.
5. W zadaniach zamkniętych wybierz zgodnie z poleceniem jedną lub dwie odpowiedzi i zaznacz ją/je znakiem „X” **bezpośrednio na arkuszu**.
6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz inną odpowiedź znakiem „X”.
7. Rozwiązania zadań otwartych zapisz czytelnie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki wyraźnie przekreślaj.
8. Przygotowując odpowiedzi na pytania, możesz skorzystać z miejsca opatrzonego napisem *BRUDNOPIS*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

KOD UCZNIĄ

--	--	--	--

**Etap:
szkolny**

**Czas pracy:
90 minut**

WYPEŁNIA KOMISJA KONKURSOWA

Nr zadania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	Razem
Liczba punktów możliwych do zdobycia	1	4	2	1	3	1	2	1	1	3	5	1	2	1	1	3	1	4	5	4	1	4	5	3	1	60
Liczba punktów uzyskanych przez uczestnika konkursu																										

Liczba punktów umożliwiająca kwalifikację do kolejnego etapu: 51

Podpisy członków komisji:

1. Przewodniczący –
2. Członek komisji sprawdzający pracę –

Materiał źródłowy do zadania 1.

Zgromadzenie wielu ludzi na przestrzeni dopuszczającej bezpośredni kontakt, związanych przelotnie silną więzią psychiczną, przejawiającą się we wspólnym spontanicznym zachowaniu.

Źródło: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo;3987627.html>

Zadanie 1. (0-1)

Zaznacz prawidłową odpowiedź

Zbiorowość, o której jest mowa w tekście to:

- A. tłum
- B. wspólnota
- C. społeczeństwo
- D. społeczność lokalna

Materiał źródłowy do zadania 2.

Ze statusem społecznym kobiety w tradycyjnej śląskiej rodzinie wiązała się przede wszystkim rola żony wobec męża, matki wobec dzieci, synowej wobec teściowej itd. Zaś ze statusem kobiety we współczesnej śląskiej rodzinie wiąże się nie tylko rola żony wobec męża, matki wobec dzieci i synowej wobec teściowej, lecz również wiele innych ról łączących jednostkę zajmującą ten status z innymi osobami, z którymi pracuje i styka się w swoich codziennych i odświętnych interakcjach. Jednostka angażuje się na podstawie jednej z zajmowanych pozycji w wiele relacji związanych z różnymi rolami. Dlatego też jednostka napotyka na szerokie spectrum rozproszonych i czasami - konfliktowych oczekiwań.

Na podstawie: źródło: http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Gornoslaskie_Studia_Socjologiczne_Seria_Nowa/Gornoslaskie_Studia_Socjologiczne_Seria_Nowa-r2013-t4/Gornoslaskie_Studia_Socjologiczne_Seria_Nowa-r2013-t4-s133-147/Gornoslaskie_Studia_Socjologiczne_Seria_Nowa-r2013-t4-s133-147.pdf

Zadanie 2. (0-4)

Rozstrzygnij, czy poniższe zdania są prawdziwe, czy fałszywe, zaznaczając P- prawda lub F- fałsz.

A.	Rola społeczna to określone zadania spełniane przez danego człowieka żyjącego w społeczeństwie.	P	F
B.	Każdy człowiek odgrywa wiele ról społecznych.	P	F
C.	Niemożność pogodzenia obowiązków zawodowych z domowymi prowadzi do konfliktu ról.	P	F
D.	Pełnione role społeczne wynikają tylko i wyłącznie z cech charakteru danej osoby.	P	F

Zadanie 3. (0-2)

Dopisz do przedstawionych charakterystyk nazwy typów społeczeństw.

A. Istotą społeczeństwa jest gospodarka rynkowa oraz masowe wytwarzanie dóbr materialnych przy użyciu maszyn i poza gospodarstwem domowym. Pogłębia się podział pracy, upowszechnia dążenie do zysku. Zwiększa się przestrzenna i społeczna ruchliwość ludzi.

Typ społeczeństwa-

Na podstawie źródła: B. Szacka, *Wprowadzenie do socjologii*.

B. Społeczeństwo to oparte jest na rolnictwie i dominuje w nim gospodarka naturalna. Jednostkami produkcyjnymi są gospodarstwa domowe, w znacznej mierze samowystarczalne. Rynek i wymiana handlowa są słabo rozwinięte. Umiejętność czytania i pisanie posiadają nieliczni i są oni elitą.

Typ społeczeństwa-

Na podstawie źródła: B. Szacka, *Wprowadzenie do socjologii*.

Materiał źródłowy do zadania 4.

Jest najlepiej widoczna i odczuwalna w sferze ekonomicznej. Towarzyszy jej wzrost świadomości, że to, co zachodzi w jednej części świata, wywiera wpływ na to, co dzieje się w innych jego częściach.

Na podstawie źródła: B. Szacka, *Wprowadzenie do socjologii*.

Zadanie 4. (0-1)

Podaj nazwę zjawiska, o którym mowa w tekście.

Nazwa-

Zadanie 5. (0-3)

Socjalizacja wtórna dotyczy jednostki, która ma już za sobą socjalizację pierwotną i zna w wersji wyniesionej z domu abecadło życia społecznego. Socjalizacja wtórna uczy, jak się nim posługiwać. W socjalizacji wtórnej uczy się być uczniem, kolegą, stolarzem, fryzjerką, przewodniczącym studenckiego koła naukowego, piłkarzem reprezentacji narodowej, a także mężem, ciocią, dziadkiem, przyjacielem. Socjalizujące treści mogą być przekazywane anonimowo.

Na podstawie lektury: B. Szacka, *Wprowadzenie do socjologii*.

Rozstrzygnij, czy poniższe zdania są prawdziwe, czy fałszywe, zaznaczając odpowiednio P-prawda F- fałsz.

Socjalizacja wtórna

A.	W toku tej socjalizacji człowiek nabywa wiedzę niezbędną do poprawnego odgrywania ról społecznych.	P	F
B.	Socjalizacja ta przebiega w warunkach silnej więzi emocjonalnej, która łączy dziecko z rodzicami.	P	F
C.	W wyniku tej socjalizacji kształtuje się charakterystyczna dla danej kultury osobowość podstawowa.	P	F

Materiał źródłowy do zadania 6.

Określenie bywa używane na oznaczenie grupy, która jest dla danej jednostki źródłem norm i wartości, a także wzorów zachowań, wedle których jednostka modeluje własne postępowanie. Może oznaczać grupę, która jest dla jednostki tłem oceny własnej sytuacji, bądź postępowania.

Na podstawie źródła: B. Szacka, *Wprowadzenie do socjologii*.

Zadanie 6. (0-1)

Podaj nazwę grupy społecznej, do której nawiązuje tekst.

Nazwa-

Materiał źródłowy do zadania 7.

W piątek piłkarz został zaproszony do Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku. Tutaj odebrał - nadane mu przez prezydenta - obywatelstwo polskie. Przypomnijmy, że w ubiegłym roku Marcus za żonę pojął Polkę - Ewelinę. Na początku roku na świat przysła ich córeczka - Gabrysia. Przeszedł te wszystkie procedury co większość cudzoziemców starających się o polski paszport. Podstawą do jego wydania był przede wszystkim okres, który Marcus spędził w naszym kraju. Przebywa tutaj od 2008 roku. Biegłe posługuje się naszym językiem.

Źródło: <https://sport.trojmiasto.pl/Prezydent-nadal-Marcusowi-obywatelstwo-Brazylijski-pilkarz-Arki-zostal-Polakiem-Arka-Gdynia-n111486.html>

Zadanie 7. (0-2)

Wymień dwie inne niż wymienione w powyższym tekście zasady nabywania obywatelstwa polskiego.

1.

2.

Materiał źródłowy do zadania 8.

Do ideałów obywatelskich należy absolutna tolerancja. Tylko wówczas bowiem mogą się rozwijać relacje z innymi oparte na wzajemnej sprawiedliwości i życzliwości. Obywatel nie szuka wrogów, nie wywyższa mówiących tym samym językiem lub będących tego samego wyznania co on. Patrzy też nie w przeszłość, lecz przyszłość, bo o nią mu chodzi, a przyszłość zobowiązuje do solidarnego działania. Życie obywatelskie jest czynne i musi być czynne, tego dowodził już Arystoteles. Dziś zaś w państwach demokratycznych, w których kuratela władzy centralnej staje się coraz słabsza, obywatel powinien mieć świadomość, że to on sam buduje swój los, ale także wpływa na los całej społeczności.

Na podstawie: <http://www.ceo.org.pl/pl/koss/online/5/>

Zadanie 8.(0-1)

Podaj nazwę używaną dla zespołu cech wymienionych w materiale źródłowym.

Nazwa -

Materiały źródłowe do zadania 9.

Źródło: https://www.google.pl/search?client=firefox-b&dcr=0&biw=1366&bih=659&tbn=isch&sa=1&q+&gs_l=psyab.3...2863.11323.0.11830.45.24.1.0.0.0.388.3092.1j15j2j1.19.0...0...1.1.64.psy-ab..26.14.2403...0j0i67k1j0i30k1j0i24k1.0.xt-4EOpiXec#imgrc=CGM5XXDL6qiqXM:

Zorganizowana grupa osób protestujących przed gmachem jakiegoś urzędu.

Źródło: <http://sjp.pwn.pl/sjp/;2500345>

Zadanie 9. (0-1)

Zaznacz prawidłową odpowiedź

Forma protestu przedstawiona na ilustracji to

- A. strajk B. manifestacja C. wiec D. pikieta

Zadanie 10. (0-3)

Wpisz w miejsce kropek nazwy podmiotów życia publicznego.

A. Organizacja dążąca do zdobycia władzy i po ewentualnym osiągnięciu tego celu do jej sprawowania i utrzymania.

Źródło: Słownik szkolny, Wiedza o społeczeństwie.

Nazwa-

B. Organizacja o charakterze dobrowolnym, powołana przez obywateli, którzy zobowiązali się działać dla realizacji określonego celu.

Źródło: Słownik szkolny, Wiedza o społeczeństwie.

Nazwa-

C. Założona w 1900, z siedzibą w Sztokholmie, ustanowiona na mocy testamentu A.B. Nobla, datowanego 27 XI 1895; statut jej został ogłoszony 29 VI 1900 w formie obwieszczenia Rady Królewskiej. Głównym zadaniem organizacji jest zarządzanie aktywami funduszu Nagród Nobla.

Źródło: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/;3948050.html>

Nazwa-

Materiały źródłowe do zadania 11.

Źródło: http://nauko.pl/i2/u/28/fc/u_1402/wos_matura_2013_maj_pp_zad_25.png

Źródło:

https://www.google.pl/search?q=napisy+po+polsku+i+w+języku+mniejszości&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjx9ZO0rNrWAhWIB5oKHW2FBEAQ_AUICiGB&biw=1366&bih=659#imgdii=ved6bUhoq0clpM:&imgsrc=AxaJOOHR YdoLJM

U S T A W A
z dnia 6 stycznia 2005 r.
o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (fragment)

6. Dodatkową nazwę miejscowości lub obiektu fizjograficznego w języku mniejszości uważa się za ustaloną, jeżeli została wpisana do Rejestru gmin.
7. Wpisu, o którym mowa w ust. 6, dokonuje minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych, po uzyskaniu pozytywnej opinii Komisji Nazw Miejscowości

Konstytucja RP
Art. 27

W Rzeczypospolitej Polskiej językiem urzędowym jest język polski. Przepis ten nie narusza praw mniejszości narodowych wynikających z ratyfikowanych umów międzynarodowych.

Zadanie 11. (0-5)

1. Rozstrzygnij, czy informacje dotyczące grup zaznaczonych na mapie są prawdziwe, czy fałszywe, zaznacz P- prawda, F- fałsz.

A.	Numerem 5 na mapie oznaczono najliczniejszą mniejszość narodową w Polsce.	P	F
B.	Numerem 2 na mapie oznaczono mniejszość etniczną.	P	F
C.	Numerem 3 na mapie oznaczono grupę o statusie języka regionalnego.	P	F

2. Rozstrzygnij, czy dwujęzyczne nazwy miejscowości są zgodne z prawem polskim. Odpowiedź uzasadnij w oparciu o prawo.

Rozstrzygnięcie-

Uzasadnienie-

Materiał źródłowy do zadania 12.

Dyskutujemy o nim w kontekście godnych uczczenia wydarzeń historycznych. Przychodzi on na myśl, gdy podczas uroczystości państwowych przedstawiciele najwyższych władz wygłaszają pełne patosu przemówienia, a w tle powiewają biało-czerwone flagi stanowiące również stały element oprawy marszy organizowanych przez liczne środowiska. Tymczasem przybiera on też inne postacie. Są to między innymi przejrzyste działania podejmowane w obszarze biznesu. Rozumie się go jako odpowiedzialność ludzi biznesu za dobrobyt gospodarczy i społeczny kraju, z którego pochodzą.

Na podstawie źródła: <http://innpoland.pl/122293>

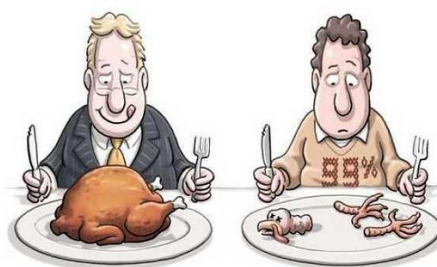
Zadanie 12. (0-1)

Zaznacz prawidłową odpowiedź

Postawa, o której mowa w tekście to:

- A. nacjonalizm B. patriotyzm gospodarczy C. kosmopolityzm D. szowinizm

Materiały źródłowe do zadania 13.

Źródło: <http://i2.cdn.cnn.com/cnnnext/dam/assets/111004103034-rushkoff-occupy-wall-street-story-top.jpg>; <http://i.racjonalista.pl/img/strony/sockap.jpg>
 Tłumaczenie napisów: Drogi 1% zasnęliśmy na chwilę. Właśnie się obudziliśmy szczerze oddani 99%.

Zadanie 13. (0-2)

Rozstrzygnij, czy poniższe zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe.

A.	Prawo, z którego korzysta mężczyzna na zdjęciu przysługuje obywatelom w państwach o ustroju totalitarnym.	P	F
B.	Oba materiały źródłowe dotyczą tego samego problemu nowych klas społecznych plutokracji, która stanowi 1% i prekariatu, który stanowi 99%.	P	F

Materiał źródłowy do zadania 14.

Źródło: http://2.bp.blogspot.com/-BSl0MPKgNF4/UT629KFSQ6I/AAAAAAAAAJs/1FK872kQ4_w/s1600/demokracja.jpg

Zadanie 14. (0-1)

Zaznacz prawidłową odpowiedź

Rysunek satyryczny przedstawia słabość ustroju demokratycznego, którą jest

A. populizm

B. oligarchizacja władzy

C. tyrania większości

Materiał źródłowy do zadania 15.

Uważamy następujące prawdy za oczywiste: że wszyscy ludzie stworzeni są równymi, że Stwórca obdarzył ich pewnymi nienaruszalnymi prawami, że w skład tych praw wchodzi życie, wolność i swoboda ubiegania się o szczęście, że celem zabezpieczenia tych praw wyłonione zostały wśród ludzi rządy, których sprawiedliwa władza wywodzi się ze zgody rządzonych, że jeżeli kiedykolwiek jakkolwiek forma rządu uniemożliwiałaby osiągnięcie tych celów, to naród ma prawo taki rząd zmienić lub obalić i powołać nowy.

Źródło: http://k_sidorczuk.republika.pl/deklar.htm

Zadanie 15. (0-1)

Zaznacz prawidłową odpowiedź.

Treść materiału źródłowego nawiązuje do tradycji demokratycznej

- A. antycznej B. europejskiej C. polskiej D. amerykańskiej

Zadania 16. (0-3)

Dopisz do artykułów nazwy zasad ustrojowych Rzeczypospolitej Polskiej, które zawierają.

Art. 8.

Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasada-

Art. 2.

Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.

Zasada-

Art. 4

1. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu.

Zasada-

Materiał źródłowy do zadania 17.

art. 21(3) Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka

Wola ludu jest podstawą władzy rządu; wola ta wyraża się w przeprowadzanych okresowo rzetelnych wyborach, opartych na zasadzie powszechności, równości i tajności, lub na innej równorzędnej procedurze, zapewniającej wolność wyborów.

Zadanie 17. (0-1)

Rozstrzygnij, czy poniższe zdanie prezentuje myśl zawartą w materiale źródłowym. Zaznacz P- prawda lub F-falsz.

Wolność, poszanowanie praw człowieka i zasada organizowania regularnych i rzetelnych wyborów z powszechnym prawem do głosowania to zasadnicze elementy demokracji.	P	F
--	---	---

Materiał źródłowy do zadania 18 B.

Fragment mapy politycznej Europy

Źródło: http://d.polskatimes.pl/k/t/1/49/af/554cf9f5ecf2a_o.jpg?1431108100

Zadanie 18. (0-4)

A. Na podstawie lektury *Spoleczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych* pod red. A. Wojtaszczyka, W. Jakubowskiego, wpisz do tabeli nazwy biorąc pod uwagę kryterium - struktura terytorialno – prawna państwa - państwa złożone. Jedna nazwa została już wpisana.

Państwo złożone
A.
B.
C.
D. Federacja

B. Napisz cyfrę, którą na mapie oznaczono państwo będące federacją.

.....

Zadanie 19. (0-5)

Na podstawie lektury *Spoleczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych* pod red. A. Wojtaszczyka, W. Jakubowskiego, wymień 5 nazw, którymi określa się głowę państwa.

1.
2.
3.
4.
5.

Zadanie 20. (0-4)

Rozstrzygnij, czy zdania dotyczące systemu politycznego w USA, są prawdziwe czy fałszywe. Zaznacz P- prawda, F- fałsz.

A.	Prezydent nie jest tylko głową państwa, ale i szefem władzy wykonawczej.	P	F
B.	Gałęzie władzy są od siebie oddzielone.	P	F
C.	Prezydent może skrócić kadencję parlamentu.	P	F
D.	Istnieje wzajemne hamowanie się i równowaga gałęzi władzy.	P	F

Na podstawie lektury *Spoleczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych* pod red. A. Wojtaszczyka, W. Jakubowskiego.

Materiał źródłowy do zadania 21.

Prezydenci, w omawianym rodzaju republik mogą wydawać akty prawne - tzw. dekrety. Dysponują również na ogół prawem weta zawieszającego wobec ustaw uchwalonych przez parlament, które władzy ustawodawczej trudno jest odrzucić. Korzystanie przez prezydentów z tych uprawnień powoduje często ograniczenie ustawodawczej funkcji parlamentu.

Na podstawie lektury *Spoleczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych* pod red. A. Wojtaszczyka, W. Jakubowskiego.

Zadanie 21. (0-1)

Dopisz do podanego opisu umowną nazwę systemu politycznego.

Nazwa-.....

Zadanie 22. (0-4)

Wpisz do tabeli nazwy państw obok władców sprawujących tam funkcję głowy państwa.

	Monarcha	Nazwa państwa
A.	Królowa Elżbieta II	
B.	Książę Albert II	
C.	Królowa Małgorzata	
D.	Król Harald V	

Zadanie 23. (0-5)

Dopisz nazwy funkcji państwa do przedstawionych opisów.

A. Działanie państwa, zmierzające do zapewnienia minimum egzystencji.

Funkcja-

B. Inicjowanie przez państwo nowych procesów i przeobrażeń społecznych.

Funkcja-

C. Wpływanie państwa na zachodzące procesy społeczne.

Funkcja-

D. Przystosowanie się państwa do zmieniających się uwarunkowań cywilizacyjnych.

Funkcja-

E. Wpływanie państwa na procesy ekonomiczne poprzez określoną politykę gospodarczą.

Funkcja-

Na podstawie lektury Społeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych pod red. A. Wojtaszczyka, W. Jakubowskiego.

Materiał źródłowy do zadania 24.

Źródło: <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSG1ygDw-SVvfKL37UW-TmKM2lbB4EsoFVICFZ7RiiuIDVhx2gb2w>

Zadanie 24. (0-3)

A. Podaj nazwę rodzaju demokracji, o której mowa w materiale źródłowym.

Rodzaj demokracji-

B. Podaj dwie zalety tego rodzaju demokracji.

1.

2.

Materiał źródłowy do zadania 25.

Termin używany do określenia całości polskiej grupy etnicznej mieszkającej poza ziemiami etnicznie polskimi.

Używany był już w 2. poł. XIX w.

Zadanie 25. (0-1)

Podaj termin, którym określa się grupę Polaków, o których mowa w tekście.

Nazwa-

BRUDNOPIS